

ρεϊ να βλαστήση. Φανερώνεται λοιπόν με τό φόρεμα της Τέχνης ένα τέρας μαστορεμένο από τους ανθρώπους της πέννας, που νομίζουν ότι δεν πρέπει να αφήσουν ανεκμετάλλευτο και το δρόμο της φιλολογίας, που ένας λαός πάντα τονε λαχταράει, σε οποια πνευματική κατάσταση κι' ε βρίσκεται.

Μια ήθικη γενική και μία τρανή Δικαιοσύνη χρειάζεται να φυσηθή στη χώρα μας από παντού και σε όλα. Τότε, υπάρχει ελπίδα να ξεκαθαριστούν τα τόσα α ξεκαθαρίστη, να ισοροπηθούν όλα τα πάντα, να δοθῆ ἡ κατάλληλη θέση στον καθένα, ἡ κοινωνία να μορφωθῆ και να αναμορφωθῆ, και ἡ Τέχνη να μείνῃ ξεχωριστή κι' ὀλομόναχη για να ἀκολουθήσῃ τὸ δρόμο της τὸ μεγάλο πού ἡ Φύση της ἔχει προορίσει.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΝΕΙΑΔΑ

(ΒΙΒΛΙΟ Β')

Σωπαίνουνοι ὄλοι' ἀπάνω του κερφόνουε τὰ μάτια Κι' ὁ ἥρωας ἔτσι ἀπ' τὸ ψηλὸ θρονὸ του ἀρχίζει Αἰνεΐας : «Πικρὴ στὰ χεῖλιά ἐπ' τὴν καρδιά να ξαναφέρω θλίψη, Βασίλισσα προστάξτε με, διηγώνας πῶς τῶν Τρώων Οἱ Δαναοὶ ἐσκορπίσανε τὴ δύναμη τὴν τόση Καὶ τὸ Βασίλειο τὸ ἄμοιρο, που κλαίει ἡ ψυχὴ νακούει... Κ' εἶμαι ἕνας που εἶδε κ' ἐπαθε τοῦ πόλεμου ἀπ' τοῦ [πρώτους]

Ποιὸς Μυρμηθῶνας, Δόλοπος, ἡ τοῦ σκληροῦ Ὀδυσσεὶς Στρατιώτης δὲ θὰ ἐδάκρυζε στὴν ἀνιστόρησή μου ; Μὰ τῶρα ἡ Νύχτα ἡ νοτερή, που ἀπ' τὸν αἰθέρα πέφτει, Καὶ τῆσρα βασιλεύοντας, μὰς λέν να κοιμηθοῦμε· Μ' ἂν τόση εἶναι ἡ λαχτήρα σου τὰ πάθη μας να μάθεις Καὶ, σύντομα ἔτσι, τις στιγμὲς τις ὑστερες τῆς Τροίας Νακούσεις, ἂν καὶ φρίσσουε τὰ φύλλα τῆς καρδιάς μου Τοῦ νοῦ μου ἀναθυμῶμένου τις τόσες συφερές μας Καὶ ναποφύγει ἀποκητάει τὸν πόνο τους.—Θάρσισο :

Τῶν Δαναῶνε οἱ ἀρχηγοί, συντριμμια τοῦ πολέμου Κι' ἀποδιωγμένοι τῶν Μοιρῶν, χρόνια καὶ χρόνια τόση, Τετράφηλο ἄλογο βουδὸν σακρόνου μ' ἐλατῆνια Πλευρά, βοηθῶ τους ἔχοντας ἀσύγκριτη τὴν τέχνη Τῆς Ἀθηνᾶς. Τοῦ γυρισμοῦ τὸ ψευτοκράζου τᾶμα· Μὰ ἐνῶ ἔτσι τὸ παντελαλᾶν, τὸ ἀφρόγχα κληρόνου Τῶν ἀντρεωμένων τους : κρυφὰ στὰ σκοτεινὰ πλευρὰ του Τοὺς κλείνου, καὶ τὰ σωθικά τὰ τρίαθα κι' ὡς μέσα Μ' ἀρμυτωμένο ἕνα στρατὸ τὰ σπλάχνα του γιομίζου...

Κοίταται ἀντίκρυ ἡ Τένεδο, πλούσιο νησί ἀκουσμένο Τοῦ Πριάμου ὅσο ὀρθόστασε στις δόξες της ἡ χώρα—

Τώρα ἀνεμόδαρτο ἄχαρο λιμάνι, φόβος μόνο Τῶν καραβιῶνε ὁ κέρφος του—σ' ἔρμο ἀπρογιάλι ἐτούτου Κρυμμένοι σὺν ἀράξανε, ρευγάτους τοὺς θερροῦμε Για τὴ Μυκῆνα δλάρμενου, καὶ ἀμέσως, λυτρωμένη Τῆς θλίψης τῆς πολύχρονης, ἀνοίγει ἡ Τροία τις πόρτες Καὶ μὲ λαχτήρα τρέχουε να ἰδοῦμε ἄδειο τὸν κάμπο Τὸ δωρικὸ καὶ τὸ γιὰδὸ πέρ' ἀφημέν' ὡς πέρα : Ἐδῶ Δωλώπωνε ὁ στρατός, πικρὸς ἐκεῖ ὁ Ἀχιλλεὺς Σημένους εἶχε τις σκηνές· ἐκεῖ τῶν καραβιῶνε Τὸ μέρος· ἐσυνεθίζαν ἐδῶ ἀνοιχτὰ να ρίχουε... Τὸ μαῦρο τᾶμ' ἄλλοι θωροῦν τῆς Ἀθηνᾶς Παρθένας Μὲ στόμα ὀρθάνοιχτο· ἄλλοι τους θωροῦσαν τόσο ἂν ἔτι Στὸ κάστρο νὰν τὸ μπᾶσουε πρώτος τοὺς λείει ὁ Θυμοῖτης καὶ στήσουε στὴν Ἀκρόπολη, εἶτε ἀπ' ὀρημῆνετα Δόλου, Ἡ τί ἔτσι γιὰτι τῶσθελαν τῆς Τροίας οἱ Μοῖρες· ὅμως Ὁ Κάπης κ' οἱ πὲρ φρόνιμοι στὸ πῆλαγο ἡ να ρίξουε Τοὺς δόλους καὶ τὰ πλανερὰ τὰ δῶρα τῶν Ἑλλήνων Τοὺς λένε, ἡ σάχητῃ τὸ ἄλογο στις φλόγες νὰν τὸ κάψουε Ἡ στῆς κοιλιάς τὰ τρίαθα, τρυπώντας το, να ψάξουε...

Μὰ σ' ἐκατὸ ἐνῶ ἔχωριζε τὸ ἀθέταιο πλῆθος γνῶμες Πρώτος ἀπ' ὀλους ἀξάρνα μὲ ἄμετρο ἀσκέρι τρέχει Θυμοῖπαρτος ἀπ' τὴν κορφή τοῦ ἀκρόκαστρου καὶ κράζει Μακρυὰς ὁ Λαοκόνας : «—Δύστυχοι ὁ νοῦς σας ποῦναι, Θαρρεῖτε οἱ ὀχτροὶ πῶς ἔφυγαν ; Ἡ, λῆτε, τῶν Ἑλλήνων Ὅποιο τους δῶρο εἶναι ἄδολο ; Δὲ μάθατε οὔτε λίγο Τὸν Ὀδυσσεᾶ ;... Ἡ κρύβουνατε στὸ ζῦλο μέσα ἐκεῖνο Βαθσιὰ οἱ Ἀγαίῳ, ἡ τὰ κάστρα μας να ρίξει ἡ μηχανὴ τους Ἐποῦτῃ ἐγίναι, ἀπάνω τῆς χώρας μας στημένη Να βλέπει ὡς μὲσ' στὰ σπῆτια μας, ἡ κάποιο δόλο κρύβει... Τέλος φοβοῦμαι πιότερο τοὺς Δαναοὺς μὲ δῶρα !» Εἶπε καὶ μ' ὀλοδύναμο τὸ χέρι ἕνα κοντᾶρι Τετράμακρο ἴσια στὸ κλειρὸ καὶ στὴν κρηματωτῃ του Κοιλιά τὸ ρίχουε· τρέμοντας τοῦ ἐστάθη καὶ τραντάζει Μέσθ του ἡ δέση κ' οἱ βυθοὶ του ἀπ' τὸν ἀγὸ μωυκρίζουε... Κ' ἐνάντια ἂν τὰ μαντέματα, κ' ὁ νοῦς μας ἂν δὲν εἶταν Τόσο τυφλός, θὲ ναπερτε τὸ ἄπτάλι, τὸν κρυφῶνα Τῶν Ἀργεῖτωνε νασκίς, κὶ ὀλόρητῃ ὡς· τόρρα, ὡ Τροία, Κι' ὡ Ἀκρόπολη περήφανη τοῦ Πριάμου, θὰ ἐστεκᾶσουε !

Μὰ τότε, νᾶ, κάποιε βοσκοὶ Δαρδᾶνοι, ἐλακλασμένα Φωνάζοντας, στὸ Βασίλειῳ χειροδῆμένο σῶρου Κάποιους νῶ, μονάχους του που ἐπήγε ἀγνώριτες τους Καὶ παραδῶθη δουερά, μ' ἕνα σκοπὸ μονάχα : Νᾶνοῖξει ἡ Τροία στοὺς Ἀγαίους, μὲ θᾶρες τὴν καρδιά του Κι' ἀρεθὴ ἀπόφαση : ἡ νεκρὸς ἡ νᾶν τους ξεγαλάτει· Παντοῦθε τρέχει ἡ Τρωαδικὴ, κυκλόνοντάς του, νῶτῃ Μὲ μῖα λαχτήρα για να ἰδεῖ τὸ σκλίθο ἀναγελώντας... Τῶρ' ἀκου τί ἐκατάφεραν σ' ἑμᾶς, κ' ἔτσι ὀλους νοῖωσε Τοὺς Ἑλλήνες μόνο ἀπ' ἐνὸς τὴν πονηριὰ δικῶ τους : Καθὼς ἐστάθη τρέμοντας, ξεραμάτωτος, καὶ ἐθῶρε Τόσο ἕνα πλῆθος, γύρω τους ρίχουε τὰ μάτια κ' εἶπε Στοὺς Τρώες : «—Ἀχ, τόρρα σε ποιά γῆ, σε ἡπέλαο πο δ [να φύγω ; Καὶ τί ἄλλο να μου ἀπέμεινε τοῦ δύστυχου, που μήτε

Τόπος για μένα να σωθῶ δὲν εἶναι στοῦς δικῶς μου, Κι' οἱ Τρώες ζῆτανε ἀλύπητοι να μ' αἵματσκυλῆσουε ;» Τοῦ ἀπολοπισμένου οἱ στεναγμοὶ τὰ πάθος τόσο ἀλλάζουε, Που ἡ ὀρημὴ μας πισοδῶρισε, καὶ τὸν γλυκορωτοῦμε : Ποῦθε κρατεῖ καὶ τ' ἔρθ' ἑμᾶς να εἶπει καὶ που εἰσασίτη Σκλάβος να πέσει μόνος του... Τὸ φόβο ρίχουε τέλος Ἐκεῖνος κ' ἔτσι ἀρχίνοσε : α—Τὴν πᾶσ' ἀλήθεια ἐσένθ Θὰ μολογῶσω Βασίλειῳ, κ' ἂς πάθω ὅ,τι κ' ἂν πάθω ! Μῆτε πῶς εἶμαι ἰερνήθῳ τοῦ Ἀργουε βλαστός καὶ μήτε Μοῖρ' ἀκαρδῆ τὸ Σίνωνα δύστυχο ἂν ἔχει πλάσει Μάταιο καὶ ψεῦτῃ ζῶμας ποῖς ἡ πλάσει : Τοῦ Βυλειδῆ, Τὸ δοξαμένο τ' ὄνομα, τοῦ γιοῦ τοῦ Παλαμῆδῆ, Ὁθᾶρε ἡ Φῆμη, οἱ πελασγοὶ που αἰσῆρα ἐσκοφαντῆσαν Προδότη κ' ἐτραζῆν ἀθῶο, ζητώντας να ἐμποδίσει Τὸν πόλεμο, καὶ που θηροῦν, τὸν Ἡλίο στερημένο. Τοῦ κάκου τόρρα μ' ἔστειλε ὁ φτωχὸς μου ἐδῶ ὁ πατήρας Ἀπ' τοῦ πολέμου τὴν ἀρχὴ μ' ἐκεῖνον, συγγενῆ μας Στενὸ, νᾶν του εἶμαι ἀχώριστος· καὶ ἐνόσω εἶχε τὸ σῆπτερο Καὶ ἀκέρειες ὀλες τις τιμές, καὶ ἐγὼ σιμά του κάποια Τιμὴ εἶχα κ' ὄνομα μ' αὐτοῦ Ὀδυσσεᾶ ὁ τόσος φρόνος Τοῦ δουεροῦ, (ἄγνωστα δὲ λέω), καθὼς ἀπ' τὸν ἀπᾶνου Κόσμο τὸν ἔρριξε στὸν Ἄδῃ, ἐζῶσα πᾶ στῆς θλίψης Τῆς μαῦρης μου τῆ σκοτεινῆς, σαράκι τρώγοντας μου Κρυφὸ, ὁ ἄδικος ὁ θᾶνατος τοῦ ἀῶνου ἀχώριστοῦ μου. Καὶ, ἀλλοφρένος, δὲ σώπαται, παρᾶ, ὅπου ἐτόχηνέ μου, Τὸ φρόνο του ὀρηκίζουε να ἐγδοκῆθῳ μονάχους, Ἄν κάποια ἡμέρα νικητῆς γυρίσω τὴν πατρίδα. Καὶ γύρωθι μου ἐσῆκοναν τὰ λόγια μου ἄγριο μῖσος...

Στίχοι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΡΙΑΔΙΤΗΣ

Ἡ ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΣ*

§ 2.

Κοινωνιστικὰ χαράματα στὴν Ἑλλάδα

«Στῆς στῆλες τοῦ «Νουμά» δῶ καὶ δὺο τρεῖς μῆνες ἔνοιζε πλατικὴ συζήτηση για τὸ σοσιαλιστικὸ ζήτημα. Σοσιαλιστικᾶδες δικῶ μας, ὁ Γ. Σκληρὸς, ὁ Πέτρος Βασιλικὸς, ὁ Ζαβιτζῆνας, Δελμούζος (Ντέλος) καὶ ὁ Γιαννῖος, ζώντες στὴν Εὐρώπη καὶ μελετώντας ἀπὸ σιμά τὴ μεγάλη σοσιαλιστικὴ κίνηση, ὄχι μονάχα στὰ βιβλία μὰ καὶ στὴ ζωὴ, μὰς φωνάζανε πῶς δὲν οἱ ἀκαμφορτικοὶ καὶ στὴ γλώσσα καὶ στις ἰδέες πρέπει να γίνουε σοσιαλιστᾶδες για να μπορέσουε να χτυπήσουε ἀποτελεσματικὰ τὴ ρουτίνα. Ἄλλοι δικῶ μας, φωτισμένα μυαλά κ' :

* Κοίταξε ἀρ. 317 τοῦ «Νουμά».

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο ΓΗΤΑΥΡΟΣ*

ΑΝΝΟΥΛΑ. Δὲν ξέρω. Ἐβρω μονάχα πῶς εἶναι ἀληθινὸ αὐτὸ που θὰ σεῖ πῶ.

ΓΙΑΓΙΑ. Τί λοιπόν ;

ΑΝΝΟΥΛΑ (μοντοστέκεται λίγο, ὕστερα σὺν ξαφνικᾶ). Νᾶ, ὁ πατήρας εἶναι κακός, εἶναι κακός.

ΓΙΑΓΙΑ. Μπᾶ παιδάκι μου καλὸ να σοῦρητῃ, τί εἶν' αὐτὰ που λῆς για τὸν πατέρα σου !

ΑΝΝΟΥΛΑ. Νᾶ, εἶναι κακός, εἶναι κακός.

Μπροστὰ του αἰστανόμυτι τὸν ἑαυτὸ μου τιποτένιο, ἐκείνη ἡ ματιὰ του, ὅταν μὲ βλέπη τόσο ἄγρια τις στιγμὲς που τοῦ μιλῶ μὲ κᾶνει να χᾶνω τὰ λόγια

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθ. 321.

μου. Ἐγὼ, γιαγᾶ μου, τὸ ξέρεις, τότες φορὲς σοῦ τόχω πεί, θέλω να εἶμαι λεύτερη, πάντα λεύτερη Νᾶ παίζω, να τραγουδῶ, να λέω τὰ λόγια μου πάντα ἀνοιχτὰ Μὰ ὁ πατήρας εἶναι ἐδῶ, μῖα πίεση φοθερῆ, μῖα ἐξουσία, ἕνα μάτι που μοῦ κόβει τὴ χαρὰ, που μοῦ στερεῖ τὴ ζωὴ, τὸν ἄερα, που μοῦ φέρνει τὴ μελαχολία.

ΓΙΑΓΙΑ. Μὰ δὲν ξέρεις, Ἀνούλα, δὲν κατα λαχᾶνεις πῶς παιχνῆδια τρελλὰ καὶ πολλές φωνές δὲν ταιριάζουε σῆμερρα στὸ σπῆτι μας ; Αὐτὸ θὰ πῆ πῶς δὲν ἔχεις αἰστανθῆ με τὰ σωστὰ σου τὸ κακὸ που βρῆκε τὸ σπῆτι μας με τὸ θᾶνατο τῆς καημένης σου τῆς μανουῦλας.

ΑΝΝΟΥΛΑ (σὰ μετανοημένη). Ἀλήθεια, για για μου, ἔχετε δίκιο. Δὲν ἔπρεπε να παίζω, δὲν ἔπρεπε να χαίρουμαι. Εἶμαι μῖα ἀνήτη Δὲν τὸ εἶχα συλλογιστῆ αὐτό... Μοῦ φαίνεται πάντα πῶς εἶμαι ἀκόμα πῆς καλόγριες, που ὀλη μῆρα ἄλλο τίποτα δὲν ἔκανα ἀπὸ παιχνῆδι. Ἐκεῖ, γιαγιά μου, εἶχα ξεχάσει πᾶ ὀλότελα τὸ σπῆτι μας Δὲ συλλογίζουε τίποτα, τίποτα. Τῶρα ἔρχουνατι πολλές ὄρες που ξεχᾶνω πῶς ἔχουε πένθος, που λησμονῶ ὀλότελα πῶς εἶχα μῖα τόσο καλὴ μητερούλα, καθὼς μοῦ λῆτε, που τὴν ἔχασα.

ΓΙΑΓΙΑ. Ἄ ! αὐτὸ εἶναι κακὸ. Πρέπει πάντα να θυμάται τὴ μητέρα σου καὶ να λατρεύης τὴ μνήμη της. Για ὀλη σου τὴ ζωὴ πρέπει να τὴ θυμάσαι. (Ἀναστενάζει).

ΑΝΝΟΥΛΑ. Ἐγὼ καλὰ καλὰ δὲν τὴν εἶχα γνωρίσει ; Μονάχα, θυμάμαι ἐκεῖνο τὸ βράδυ, που στείλατε καὶ μὲ πήρατε ξεφνικὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ μοῦ ἀναγγεῖλατε πῶς ἡ μητέρα μου εἶτανε ἀρρωστη βαρεια. Μὲ φέρατε ἐδῶ καὶ τὴ βρῆκα πεθᾶμένη. Τότες ἀληθινὰ αἰστανθῆκα μῖα μεγάλη λύπη, γιατι νόμιζα πῶς θὰ γύριζα πάλι στις καλόγριες καὶ ἤξερα πῶς θὰ μοῦ ἔβαναν ὀλο μαῦρη, καὶ θὰ μὲ φωνάζανε πᾶ ὀρρανή. Καὶ μοῦ εἶναι τόσο κακὸ, τόσο ἀντιπαθητικὸ αὐτὸ τὸ ὄνομα ὀρρανή.

ΓΙΑΓΙΑ. Ἀχ ! αὐτὴ πάντα σε ἤθελε κοντὰ της. Καὶ τότες φορὲς ἔλεγε τοῦ πατέρα σου να σε βγάλη πᾶ ἀπὸ τὸ μοναστῆρι.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Κι' αὐτὸς, καταλαβῆνω, δὲν ἤθελε. Ὑστερα μῶς λῆτε γιατι λέω πῶς εἶναι κακός... Ἀχ ! ὁ πατήρας μῖς φαίνεται πῶς εἶναι ἕνας ἀνῆρωπος καμωμένος για να βασιλῆζῃ κόσμο. (Ἀλλάζει τόνο). Ἐτσι θὰ ἔκανε βῆβαια καὶ τὸ Σταῦρο,

αυτοί και ψυχές φιλελεύθερες, τους αντίπαυε, ακολουθώντας τη σωστή ιδέα πως εμείς οι Ρωμιοί, σαν Κράτος ακόμα άφταικτο και σαν έθνος χιλιο σκορπισμένο, έχουμε ανάγκη από έθνισμό πρώτα κι όρχης, κι ο Σοσιαλισμός για την ώρα είναι για μας επικίνδυνη πολυτέλεια.» (1)

Ο κ. Σκληρός, ο οποίος επροκάλεσε τη συζήτηση, δρμάται από την ιδέα της άστικής μας σαπίλας, και για τη θεραπεία της δέν βλέπει παρά φάρμακα «έργατικά, προλεταρικά,» που θα φέρη με τον καιρό ή οικονομική εξέλιξη. Ο συλλογισμός είναι αυτός: μας κυβερνάει άστική σαπίλα — την άστική σαπίλα γιατρεύουν μόνο φάρμακα προλεταρικά — λοιπόν θα έχουμε στο μέλλον προλεταρικήν ένεργεια. Οι δύο όροι αυτού του συλλογισμού είναι χωρίς αξία. Διότι 1ο) Είναι αλήθεια που κυβερνώμεθα από άστική σαπίλα; Σαπίλα είναι λέξις που δέν χρειάζεται σχολία. Και ποιοι αποτελούν σάπιε τάξι στην Ελλάδα; Η ελεύθερη αυτή γωνία του έθνους που κάθε μέρα ανδρώνεται σ' όλους τους κλάδους της ζωής δέν έχει λάβη ακόμη την καιρό να σαπίη σε κανένα μέρος της. Ο νέος που γράφει: αυτές τις γραμμές παρακολουθεί τακτικά και στη ζωή και στα βιβλία, και στα περιοδικά, και στις εφημερίδες τα πράγματα και της Ευρώπης και του κόσμου και έχει σχηματίση την πεποίθησι που λίγοι τόποι έχουν και έρχοιτες και υπαλλήλοι, και πλουσίους με ύγιεστερο νοῦ και με άγνώτερη ψυχή από τους ίδιούς μας. Ένα πράγμα είναι που έμας, με όλη την πολιτική μας άπαιδευσία, μας κάνει να μιλούμε για διαφθορά και για σαπίλα είναι το ρουφέτι, το ασφαλέστερο γνώρισμα της πρωτογενούς πολιτείας. Όταν δέν είναι ή πολιτική άπαιδευσία, ή παρανόησις της ιστορίας που μας οδηγεί σε παρόμοιες κρίσεις, είναι οι εξαιρετικές περιστασεις που σήμερα μας περιγυρίζουν, οι διωγμοί και τα θάνατα του σκληρωμένου έθνους, οι οικονομικές δυσκολίες που βάνουν εμπόδια στην πραγματοποίησι τον πόθων μας, και κατ' ακολουθία οι κίνδυνοι που βλέπουμε να φεθερίζουν την έθνική μας κληρονομία. Η αλήθεια όμως είναι, που μ' όλη την άτχξια που βλέπουμε, δέν υπάρχει τίποτε σάπιε στα πράγματα της πολιτείας και της κοινωνίας μας.

2ο) Το ότι την άστική σαπίλα γιατρεύουν μόνο φάρμακα προλεταρικά, δέν είναι πέρα πέρα όρθό.

(1) «Νουμάς» 285—2 του Μάρτη 1908

Έπρεπε πρώτα πρώτα ο κ. Σκληρός να μας άποδείξη πως ή σαπίλα μας έχει γιατριά. Έπειδη συμβαίται συχνά στην ιστορία που ή σαπίλα μιξ τάξεως σέρνει το έθνος στον όλεθρο. Έτσι συνέβηκε και στην Ελλάδα και στη Ρώμη και στο Βυζάντιο, αλλά και στη Γαλλία του Λουδοβίκου 14ου, γιατί εγώ τη σημερινή Γαλλία τη θεωρώ πολύ σακτική. Έπειτα κι' αν ή σαπίλα μας είχε γιατριά, που είναι τα προλεταρικά φάρμακα; Που είναι το προλεταριάτο; Πρέπει βίβαια να περιμένουμε τη γέννησί του, πρέπει δηλαδή να περιμένουμε τη γέννησι άριστης βιομηχανίας, γιατί, όπως όρθά παρατηρεί ο κ. Ίδωσ αή βιομηχανία δέν είναι άριστη στο Έλλαδικό βασίλειο για να βγάλει πολλούς προλεταρίους, και ίτως οι έργάτες στην Ελλάδα, συγκριτικά με άλλες κοινωνίες, ζουν καλά.» (2). Είναι γνωστό που μόνο ή βιομηχανία, και μάλιστα ή μεταλλοβιομηχανία γεννάει και τα μεγάλα κεφάλαια, και το προλεταριάτο, και τον κοινωνισμό.

Οι δύο όροι του συλλογισμού του κ. Σκληρού είναι σφαλμένοι, και το σφάλμα έρχεται από μια παραρρηνεία της Έλληνικής Έπανάστασις, που τη θεωρεί «κατά βάθος άστική, ενόψει έθνική, κατ' έτι άλλο πκρά ένας άγώνας μεταξύ κοινωνικών τάξεων.

Από την «Έρευνά» του κ. Δρακούλη, και από το «Νουμάς» έμαθήκε που στο Βόλο βγαίνει μια έφημερίδα προλεταρική, ή «Έργάτης.» Αυπούμεθα που δέν τη γνωρίζουμε περισσότερο. Τώρα μας άναγγέλλεται και πανεργατικό συνέδριο. Δέν έχουμε καμία άμοδιότητα να προφητεύουμε, και άκούμεστε μόνο να βεβαιώνουμε τα πράγματα. Στην Ελλάδα έχει γίνη ως τώρα λόγος μόνο για το ζήτημα αν θα έχουμε κοινωνισμό στην Ελλάδα, ή αν πρέπει να έχουμε. Κινείσ όμως, απ' όσα τουλάχιστο ξέρουμε, δέν είπει ακόμη τί είναι κοινωνισμός, ποιές δηλαδή είναι οι άπαιτήσεις του. Πιθανόν και ελπίζουμε να παρουσιάσουμε εις το Έλληνικό κοινό άκριβή συστηματική μελέτη του κοινωνιστικού ζητήματος. Όστόσο θα πούμε εδώ δύο λέξεις για να πιάσουμε κι' έμεις μιξ θέσι στη συζήτηση που άνοιξε στους παρασμένους μήνες στο «Νουμάς».

Ένας Ίταλός δημοσιογράφος, ο κ. Amilcar Cipriani, πρόην συντάκτης της «Petite Republique», και τώρα της «Humanité», έσυμ-

(2) «Νουμάς» 295—11 του Μάη 1908.

βούλευε πρό καιρού την Ελλάδα να έγκολπωθη την κοινωνιστική θεωρία, διχ τον λόγο ότι:

«Είνε άναμφήριστον, ότι ο κοινωνισμός είναι εκείνος, όστις, διχ των ήρωικών του έπαναστάσεων, των άδιαλείπτων κινήματων του, της διηνεκούσ προπαγάνδας του, των γραφόμενων του, των άναριθμητων συνελεύσεων του, της σταθεράς, ενεργητικής και επιμονού αντιδράσεώς του, της εισδύσεώς του εις όλα τα κοινοβούλια και τάς άλλας δημοσίας αρχάς, ώθησε και ώθεί όλας τάς Κυβερνήσεις ν' άναγνωρίσωσι ότι υπάρχει κοινωνικόν ζήτημα και να εφαρμόσωσι βεθμηδόν μέρος του προγράμματός του, ελάχιστον.»

Ο κοινωνισμός επίσης είναι εκείνος, όστις κατόρθωσε να παρέλθη εν μέρος το μίσος, όπερ αι Κυβερνήσεις είχαν ένοσπείρη ανά μέσον των λαών, ό περ ήδελφοποίησεν όλους τους έργατικούς.

Είς την προσέγγισιν αυτήν των λαών, εις τον εύρον αυτόν σύνδεσμον πάντων των εργατικών, ή Έλλάς λάμπει διχ της άπουσίας της. Είναι όλιγώτερον προηγμένη της Ίαπωνίας;

Πρέπει άρα πεπαιδευμένους τις «Έλλην ν' άρχιση να διαδίδη την μεγάλην ταύτην πολιτικήν και χειράφετον ιδίαν, ιδέαν της αγάπης, της ειρήνης, της όμονίας, της εύπραγίας, της κοινωνικής ισότητος και της ελευθερίας μεταξύ των ατόμων.

Δέν πρέπει ή Έλλάς να μίνη επί πλέον έξω της μεγάλης ταύτης κινήσεως των κοινωνικών αξιώσεων και της κοινωνικής μεταμορφώσεως.

Άκριβώς διότι αυτή έχει ένδοξον παρελθόν, όρπει να είναι αξία αυτού και να έχη και παρόν εν όμοφωνία προς αυτό. Άς παύσωσι οι Έλληνες ν' άγωνίζονται διχ τους ύπουργούς και να κύπτωσι ως έλωτες πρό της μοναρχίας, γεγονός όπερ άποτελεί έντροπήν διχ την κοιτίδα της δημοκρατικής ιδέας, διχ την μεγάλην ταύτην έστίαν της ελευθερίας, της προόδου, του πολιτισμού, ήτις ύπήρξεν ο πρώτος φωτός όφρος, εν ή ανθρωπίνη διάνοια έστησεν εν μέσω του βαθύσ σκοτούς της βαρβαρότητος, ήτις την περιέβαλε.

Σήμερον έθνος, εν ή ο κοινωνισμός δέν ύφίσταται, είναι έθνος νεκρόν. Πρέπει να ζήση τις και διχ να ζήση αξιοπρεπώς και ως άνθρωπος, πρέπει να άγωνίζηται, ουχι διχ τον Έλληνισμόν, αλλά διχ τον Κοινωνισμόν.

Το πρώτον θα μεγάλωτη και θα ενισχύση την μοναρχίαν, το δεύτερον θα δοξάση την Ελλάδα, θα

όσο που πήρε ο αδερφούλης μου τα μάτια του κι' έφυγε.

ΓΙΑΓΙΑ (με όρη). Σούτ! Άννούλα, μην ξαναπήσ τέτοιο λόγο. Ποιάς σου τά είπει αυτά; Ψευματα, ψέματα, ο Σταύρος δέν έφυγε. Τόν έστειλε από καιρό ο πατέρας του στο έξωτερικό για κάτι δουλειές του έργοστάσιου και μια μέρα θα γυρίση.

ΑΝΝΟΥΛΑ (χαμογελώντας). Ένοιξ σας, για για μου, μην ταραξέστε. Τά ξέρω εγώ, τά έμαθα. Έμαθα όλη την αλήθεια. Έμαθα πως ο Σταύρος έφυγε από το σπίτι, γιατί μάλωσε με τον πατέρα, έμαθα ακόμα πως ή μητέρα μου άγαπούσε τόσο πολύ το Σταύρο, ώστε άρρώστησε ύστερα από το φευγού του κι' αυτό στάθηκε ή αίτιν να πεθάνη.

ΓΙΑΓΙΑ. Ποιάς σου τά είπει αυτά; Πες μου Άννούλα, ποιός σου τά είπει;

ΑΝΝΟΥΛΑ. Δέν έχω καμιά δυσκολία να σας πώ ποιός μου τά είπει. Νά, προχτές που πήγα στο σπίτι της φιλενάδας μου της Πιπίττας, είδα και τον αδερφό της, το μεγάλο της αδερφό, τον ξέρετε. Αυτός με ρώτησε για το Σταύρο, χαμογελώντας με πονηριά, αν μας γράφη τακτικά, αν ξέρουμε π' ύβρισκεται τώρα, γιατί δέν ήρθε στο θάνατο της μητέρας και κάτι άλλα τέτοια. Έγώ παραξενεύτηκα για αυτά

και δέν του άπάντησα τίποτα. Ύστερα όμως ρώτησα την Πιπίττα, κι' αυτή τότε μου είπει χαμηρώνοντας πως ο Σταύρος είτανε συμμαθητής στο γυμνάσιο με τον αδερφό της, και πως ενώ ο αδερφός της ύστερα από το γυμνάσιο πήγε στο πανεπιστήμιο, κ' έγινε ένας σπουδασμένος νέος, ο Σταύρος έμεινε άσπουδαστος, δίχως καμιά αξία στην κοινωνία, φευγάτος από το σπίτι του, και καταραμένος από τον πατέρα του. Είναι αλήθεια όμως πως ή Πιπίττα μου είπει και τούτο. Ο Σταύρος δέν έφταιγε ο καημένος που έφυγε. Όλα τάφταιγε ο πατέρας που τον καταπίεζε. Τότε μ' έπιασε μια ποιέργεια και την παρακάλεσα να μου πη όλα όσα ξέρετε. Μα αυτή μου είπει πως παραπάνου απ' αυτά δέν ήξερε τίποτα, και πως κι' αυτά που μου είπει δέν είναι μυστικά. Όλος ο κόσμος τά ξέρετε. Τώρα θέλω να το πιστέψω και συ πως ο Σταύρος δέν φταίει, όχι δέν φταίει, δέν είναι δυνατό να φταίη. Κάτι μέσα μου νοιώθω που μου το λέει.

ΓΙΑΓΙΑ (ξεσπάει σε δάκρυα και την άγκαλιάζει). Άχ! Άνοδιλα μου άχ! Ναι, ο Σταύρος μας δέν φταίει δέν φταίει. Τόσον καιρό που τάκρυβα αυτά, για να μη σε λυπήτω. Δέν ήθελα να ξέρη τίποτα.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Και γώ τόσες μέρες τώρα για τον ίδιο λόγο δέν σας έκαμα καμιά έρώτηση. Προσπαθώ να μη σας φέρνω στη μένη σας λυπητέρα πράματα. Είμωνα όμως αυτές τις μέρες τόσο περιέργη, τόσο περιέργη... Μα τώρα δέν θα μου το άρνηθητε αυτό, γιαγούλα μου, δέν θα μου το άρνηθητε. Θα μου τά πητε όλα. Θα μου δώσετε άπάντηση σε κάθε έρώτησή μου... Έλα λοιπόν πέστε μου, ο Σταύρος ά θυμάμαι καλά, δέν είτανε ένας άψηλός, με ώραίο παρουσιαστικό, με λίγο μαύρο μουστακάκι, με μάτιξ μεγάλα μαύρα, μαλλιά μαύρα σαν της μητέρας;

ΓΙΑΓΙΑ. Ναι, ναι... Άχ πόσο έμοιαζε μ' έκείνη... Τα χαρακτηριστικά της, την ψυχή της, όλα του τά είχε δώσει.

(Μπαίνει ο ύπερότης.)

ΥΠΕΡΕΤΗΣ. (προς τη Γιαγιά). Περιμένουμε, κυρία, κανένα μουσαφιρη, κανένα συγγενή;

ΓΙΑΓΙΑ. Όχι. Γιατί με ρωτάς;

ΥΠΕΡΕΤΗΣ. Ηρθε ένας νέος κάτου, και κατέβασε τα πράματά του από το άμάξι και τάφερε μέσα, και τώρα μας δίνει διαταχές σε να βρίσκεται στο σπίτι του.

ΓΙΑΓΙΑ. Περιέργο. Ποιάς να είναι αυτός;

ἀνυψώση και θά χειραφετήση τόν λαόν. (3)
 'Αναφέρουμε τούς λόγους του 'Ιταλού δημοσιογράφου, χωρίς να επιδοκιμάζουμε όλες του τές ιδέες. Όταν όμως λέγει πως οι 'Ελληνες σκύθουν ως ελλώτερος πρό της μοναρχίας (!) γεγονός που είναι έντροπή διά τήν κοιτίδα της δημοκρατικής ιδέας, παρατηρούμε ότι l'habit ne fait pas le moine και ότι χωρίς άλλο ή ελληνική βασιλεία είναι πολύ δημοκρατικώτερη, και κατά βάθος πολύ πλέον φιλελεύθερη από τας κυβερνήσεις των 'Ηλλυσίων. 'Επίσης όταν λέγει ότι για να ζήση κανείς αξιοπρεπώς και ως άνθρωπος, πρέπει ν' αγωνίζεται, όχι διά τόν 'Ελληνισμό, αλλά διά τόν Κοινωνισμό, παρατηρούμε ότι αληθινό περιεχόμενο του κοινωνισμού είναι ή ελεύθερη ανάπτυξις της προσωπικής και εθνικής άτομικότητος, και ότι ή θεωρία του Διεθνισμού, αν και είναι δυνατό να κρύβη καμιά νέα συνείδησι της εθνικότητος, είναι όμως γενικά λαμβανόμενη, μία ούτοπία.

'Αλλοι πάλιν λέγουν: «Ο Σοσιαλισμός είναι ιδέα αυτή καθ' εαυτήν υπέρροχος, θεία, αποτελούσα τόν άκρον άωτον του Χριστιανισμού. Ο Σοσιαλισμός παρέχει εις τούς λαούς τόν δικαίωμα του ζήν εν ευνομία, ισότητι και ελευθερία» (4)

'Από τέτοια γενικά λόγια δεν είναι βέβαια δυνατό να σχηματίση κανείς ιδέαν των αξιώσεων του συγχρόνου κοινωνισμού. Γι' αυτό, εσώτου δυνηθώμε να πούμε περισσότερα, θα δώσουμε εδώ ένα σκελετό της κοινωνιστικής θεωρίας, συμφωνούντες με τή γνώμη του κ. Μ. Ζαβιτζιάνου, ότι θα είναι μεγάλη θετική ώφελεια, αν κινήθη ή προσοχή της νεολαίας μας εις κοινωνικά και φιλοσοφικά προβλήματα (5).

(Κέρκυρα)

N. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ

(3) «'Ελληνισμός» 112.
 (4) Κ. Καραδήμας, εν «'Ελληνισμῷ» 119.
 (5) «Νουμάς» 287-16 του Μάρτη 1908.

ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΕΙΛΙΝΟΥ

ΜΑΡΡΙΑ

Σιγανοπείσει ή καταχνιά τὸ βραδυὸν μελέμι ψυχομαχίας στής Τένεδος ἡ ἀπλόχωρο κανάλι, κοιμήθησαν ἀπὸ βραδύς στούς κόρφοις οἱ άνέμοι, κα' ἀχνά σιγανοπείσιστο βογγαίει τὸ περιγάλι.

'Αράδα πέρα τὰ Μαυριά ξασπρίζει τὸ φεγγάρι ἕνα καρὰβι ἀπ' ἀνοιχτὰ πλωρίζει και ζυγώνει κατὰ τήν ἔσρα' οὐδύσηκε τῆς πλώρης τὸ φανάρι... —Μὴν ἀραγες κοιμήθηκεν ἡ ναύτης σὸ τιμόνι; !... Σμῆρη.

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

ΑΝΝΟΥΛΑ. (φεύγοντας τρεχάτη). Πάω νά ιδῶ ἐγώ...

(Ὁ ὑπερέτης φεύγει).

Πάρη

ΑΝΝΟΥΛΑ (ἐρχεται τρεχάτη κα' ἀγκαλιάζει τή Γιαγιά). Αὐτός είναι, γιγιά μου, αὐτός. Τόνε γνώρισα ἀμέσως. Εἶναι αὐτός, αὐτός.

ΓΙΑΓΙΑ. Μά ποιός είναι ἐπὶ τέλους. Δέν καταλαβαίνω.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Δέν τὸ μαντεύετε, γιγιά μου, δέν τὸ μαντεύετε; Ὁ Σταύρος καλέ, ὁ Σταύρος μας.

(Ἡ Ἀννούλα φεύγει πάλι τρεχάτη).

ΓΙΑΓΙΑ (σά βυθισμένη). Ὁ Σταύρος! Ὁ Σταύρος!.. Εἶναι δυνατό;

Πάρη.

(Μπαίνει ὁ Σταύρος φορώντας ρούχα καθαρὰ, πού ὅμως φαίνονται κάπως φτωχικά. Στὴν ἀγκαλιά του είναι ριχμένη ἡ Ἀννούλα. Ἀκολουθεῖ ὁ ὑπερέτης κρατώντας ἀπὸ τὸ κάθε χέρι και μιά βαλίτσα. Στέκεται λίγο, κα' ἔστερα φεύγει, παίρνοντας και τίς βαλίτσες).

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για τὴν Ἀθήνα ἀρ. 8.— Για τίς Ἐπαρχίες ἀρ. 7
Για τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Για τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε και τρίμητες (2 ἀρ. τὴν τριμηνία) συνδρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητής ἂ δὲ στείλει μπροστὸ τῆ συνδρομῆ του.

10 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιάσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἐπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχίδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας Γ. Κολάρου και Σακέτου (ἀντικρυ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἡ λευτεριά κα' ἡ σημερινή μας ἐποχή.— Ἡ πείνα τῆς Λευκάδας.— Οἱ «ἀπαίσιοι» μὴ μαλλιαροί.

Τὸ ἄνοιγμα τῆς Τούρκικης Βουλῆς σφράγισε τελειωτικὰ τὴν τελευταία πολιτικὴ μεταβολὴ σὸ γειτονικὸ μας κράτος. Δέν ἔμεινε πιά κανένα ἀπὸ τὰ σημαντικὰ κράτη τοῦ κόσμου, δίχως πολιτικὴ λευτεριά. Σημάδι ἀλάθευτο τοῦ ἔθνικου τῶν λαῶν, και ἀπόδειξη πὸς τὴν ἐξέλιξη πρὸς τὰ μπροστὰ τῆς παγκόσμιας σκέψης δέν είναι δυνατό νὰ τὴ σταματήσῃ κανένα ἐμπόδιο.

Κανένας δὲ θὰ μπορῆσῃ ν' ἀρνηθῆ πὸς οἱ μεγάλες ἀρχές τῆς Γαλλικῆς ἐπανάστασης πὸς διαλαλήθησαν σὸν κόσμο με τὴν ἀνατολὴ τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἀπάρθησαν ὁλοῦθε και φύτρωσαν και μέτωσαν, ὅσο κα' ἂ σὸ δρόμο τους πολεμήθησαν, στραβοπάτησαν, παρεξηγήθησαν. Καὶ τὸ ἀργόπερῆμά τους ἀκόμα ξακολουθεῖ, και τὰ τελευταία σημάδια δέν είναι βέβαια κα' ἡ μορφή τῆς τελειωτικῆς νίκης τους.

Ἡ πρόδο φωνιστὰ θὰ μᾶς φέρῃ σὸ καινούριες στρατες, τὸ κοινωνικὸ ζῆωμα θὰ μᾶς παρουσιάσῃ σὸ μέλλον καινούριους ὀρίζοντες, μὰ πάντα ἡ σημερινή μας ἐποχή πὸς ἐξδιάλυσε τὰ σκοτάδια κα' ἔφερε τὸ φῶς και στούς ἀπολίτιστους λαούς τῆς Τούρκικης Ἀνατολῆς, θὰ σταθῆ σημαντικὴ σὸ κατοπινὰ μας χρόνια.

*

ΑΠὸ τὴ Λευκάδα φωνές πείνας ἀκούονται, κα' αἰτία ἡ ἀζητησιὰ τοῦ κρατοῦ και τὸ στυμμάτημα τοῦ ἐμπορίου. Οἱ ξένες ἀγορές δέν τραβᾶνε πιά τὸ κρασί τὸ μόνο πρᾶμα

πού βγαίνει τὸ κρασί, κα' ἔτσι ὁ στωχὸς λαὸς πὸς ἔλο τὸ χρόνο καλλιεργεῖ ἔοδεύοντας και βουτώντας στὰ δάνεια και στὴν τοκογλυφία, τὸ ἀμπελί του, σὰ φτάσει ὁ καιρὸς ὁ πολυπόθητος τοῦ ξεπουλήματος, μένει μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα.

Σ' αὐτὸ φταίει τὸ περισσότερο, τὸ Κράτος. Πὸς ποτὲς δὲ φρόντισε γιὰ τὸ μέλλον τῆς παραγωγῆς τοῦ τόπου, και δὲν κοιτάξῃ ν' ἀνοίξῃ στὰ προϊόντα μας καινούριες ἀγορές και δὲν ἐμπόδισε τὴ φοβερὴ νοθεία τοῦ κρατοῦ, τὴν κυριώτερη ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ, ἀπὸ μέσοις τῶν ἀσυνείδητων ἐμπόρων, πὸς εἴχανε σὸ νοῦ τους τὴν πρόσκαιρὴ ὀφίλεια, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ χαντάκι μῆς δλάκερης παραγωγῆς.

Ἐξὸν ὅμως ἀπ' αὐτὸ ἄμα, ἐδῶ και τόσα χρόνια πρηνήκανε τὰ πρῶτα σημάδια τῆς στενοχωρίας σὸ ἐμπόριο τοῦ κρατοῦ, δὲ φρόντισε σύγκαιρα τὸ Κράτος νὰ δασκαλέψῃ, στούς καλλιεργητάδες τὸ λάθος πὸς κάνουν ὄντας κρεμασμένοι μόνο και μόνο ἀπὸ ἕνα εἶδος παραγωγῆς, ἐνῶ μπορούσαν στὸν παχὺ τόπο τους νὰ καλλιεργήσουν ἄλλα εἶδη πὸς ἔχουν ἐξόδεξῃ πάντα στὴν ἀγορά. Μ' ἄλλα λόγια δὲ φρόντισε νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν ἀποικίαν καλλιέργεια πὸς σήμερα ἡ ἐπιστήμη τὴν ὑποδείχνει ὡς τὴ μόνη σωτηρία τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

Κ' ἔτσι ἡ ἀφρονισιὰ κατὰ βρῖσκει τὸν ἀντίτυπὸ τῆς σὸ Δημόσιο Ταμείο, πὸς ἔστερα ἀπὸ τόσα τραγήματα πὸς ἔπαθε τώρα τελευταία με τοὺς πρόσφυγες κα' λ. π. δὲ πᾶθῃ κα' ἄλλο ἕνα πάλι γιὰ νὰ χορτάσῃ ψομὶ τοὺς πεινασμένους Λευκαδίτες, ὅματα τῆς ξακουσμένης ἐπιστήμης ἀναμελιῆς.

*

ΕἶΝΑΙ κάμποσο καιρὸς τὸρα πὸς μιά κακοχώρα γίνετα ἀπὸ μέρος μερικῶν Ἀθηναϊκῶν φημερίδων σὸ μέρος τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας. Δημοσιεύουνε δηλαδή, συχνὰ κομμάτια ἀπὸ ἀνύπερτα βιβλία δημοτικιστῶν τάχα, μαζεύοντας ἐκεῖ μέσα ὅλη τὴν ἀνοησία τοῦ μυαλοῦ τους και τὴ βρωμερότητα τῆς ψυχῆς τους, κα' ἀκόμα καταγγέλλουν σὸ Πανελλήνιο κοινὸ πὸς οἱ δημοτικιστάδες, «εἰ ἀπαίσιοι μαλλιαροί» ὑπνομεύουνε τὴ θρησκεία, και δὲ δυσκολεύονται μάλιστα οἱ ἴδιοι νὰ τυπώνουν και διάφορα μεταφράσματα ἀπὸ τροπάρια ἐκκλησιαστικὰ, πὸς τὰ σκαρώνουν μοναχοὶ τους κοροιδεύοντας αὐτοὺς πὸς τὴ θρησκεία μας.

Θὰ εἶταν ἀνάξιο γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» νὰ δηλώναμε ἀπ' αὐτὰς τίς στήλες πὸς τὰ τέτοια καμώματα είναι ψεύτικα, και πὸς δέν ὑπάρχει κανείς ἀπὸ τοὺς δημοτικιστάδες μεταρραστής τῆς θείας λειτουργίας και τῶν τροπαρίων σὸ τέτοιο τρόπο. Ἄν οἱ δημοτικιστάδες μεταφράζανε, θὰ μεταφράζανε πάντα στὴν καθαρή δημοτικὴ μας και θὰ εἶχανε στὰ ἐκκλησιαστικὰ μας γράμματα τὴ δύναμη, τὸ χρῶμα και τὴ ζωὴ πὸς κλείνει μέσα τῆς ἡθονικῆς μας γλώσσας, σύμφωνα πάντα με τὸ παράδειγμα τῆς μεταφράσεως τοῦ Βενγελίου, τῆς καμωμένης ἱστοστοχικῆς ἀπὸ τὸν Πάλλη.

Ὅλα τ' ἄλλα εἶναι ἔτιμη συκοφαντία πὸς μόνο οἱ κευτοπώνηροι φημεριδογράφοι μας θὰ μπορούσαν νὰ τὴ βάλουν σ' ἐνέργεια, γιὰ νὰ μᾶς πολεμήσουνε ταχτάς, μὴ νοιώθοντας πὸς μ' αὐτὰ και μ' ὅλα πολεμᾶνε τὸν ἑαυτό τους οἱ διάφοροι «ἀπαίσιοι» μὴ μαλλιαροί.

ΑΝΝΟΥΛΑ (ἐνῶ ἔρχονται ἀπ' ὄξω). Σὰ νὰ τὸ ἤξερα, Σταύρο. Σήμερα αἰστανόμουνε μιά χαρά, πὸς ποτὲ δέν τὴν εἶχα δοκιμάσει ὡς τώρα

ΓΙΑΓΙΑ. Παιδί μου, παιδί μου! (Τὸν ἀγκαλιάζει και τὸν φιλεῖ).

ΣΤΑΥΡΟΣ. Γιαγιά μου!

ΓΙΑΓΙΑ. Πὸς τὸ ἐλπίζα, παιδί μου, νὰ σὲ ξαναἰδῶ. (Κλαίει ἀπὸ συγκίνηση και χαρά).

ΣΤΑΥΡΟΣ. Καθῆστε, γιαγιά μου. Μὴν κλαίτε. Δέν κάνει νὰ κλαίῃ κανείς ἔμα είναι: στὰ χρόνια σας.

ΓΙΑΓΙΑ (πὸς ξακολουθεῖ νὰ δακρύνῃ). Κι' ὡς τόσο σὲ περιμέναμε, πάντα σὰ νὰ σὲ περιμέναμε. Σὲ περιμέναμε τὸ σπίτι, ὁ δρόμος, ἡ χώρα, ὅλα σὲ περιμέναμε.

ΣΤΑΥΡΟΣ. Σὰς πιστεύω, σὰς πιστεύω... Κι' ἀφοῦ με περιμένατε δέν εἶτανε δυνατό παρὰ νὰ ἔρῃω μιά μέρα...

ΓΙΑΓΙΑ. Ἄχ! σὰ θυμάμει τὸ σπάρραγμα μας ἐμένε και τῆς δυστυχισμένης τῆς μητέρας σου, ἐκείνη τὴ νύχτα πὸς βεβαιώθηκα πὸς μᾶς ἔφυγες... (Σαφινά). Ἐμαθες, Σταύρο, τὸ θάνατό τῆς; (Μικρὴ πάρη).

ΣΤΑΥΡΟΣ. Ναι, τὸν ἔμαθα μόλις χτές και

μάλιστα κατὰ τύχη ἀπὸ κάποιον ταξιδιώτη. Εἶπω νὰ ὑποφέρω τίς σφοδρὲς ἀτάραχα. Γιὰ τοῦτο ἡ λύπη μου ὅσο κα' ἔ σταθῆκε μεγάλη, πνίχτηκε γλήγορα μέσα μου... Ἄμα συλλογίζεται κανείς πὸς κάθε στιγμή πὸς περνᾶει, κάποια σφοδρὰ κίβινει πίσω τῆς στὸν κόσμο, δέν πρέπει νὰ ξαφνίζεται. Πρέπει πάντα νὰ τίς περιμένει, και πάντα νὰ τίς δεχεται ἀτάραχα. Ἄρκει μονάχα νὰ μὴ τίς δὲ μιουργεί.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Σταύρο, ξέρεις γιατί πέθανε ἡ μητέρα; Πέθανε γιὰ σένα, ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀγάπη πὸς εἶχε γιὰ σένα

ΣΤΑΥΡΟΣ (ρίχνει τὸ κεφάλι του στὰ χέρια). Γιὰ μένα!

ΓΙΑΓΙΑ. Ἀπὸ τὴ νύχτα ἐκείνη, τὴν κακὴ νύχτα πὸς μᾶς ἀρραδες, ἔπεσε ἀρρωστή Καλὴ ὥρα ἀπὸ τότε δέν εἶδε. Ἦνα μαρὰζὶ τὴν περιτριγύρισε, και μέρα με τὴ μέρα ἔρριβε. Καταριότανε τὴ ζωὴ τῆς, τὸν κόσμο, καταριότανε ὅλα και πύλλες φορές — δὲ σ' τὸ κρῶμα — (σφοδρέρα) καταριότανε και τὸν πατέρα σου... Καὶ δέν εἶχε ἄδικο. Ὅλες οἱ ἐλπίδες τῆς εἶτανε σὲ σένα. Ὁ πατέρας σου καθὼς είναι ἄνθρωπος ὤμος, χωρίς ποτὲ νὰ τῆς πῆ ἕνα γλυκὸ λόγο, τῆς εἶχε κάμει τὴ ζωὴ τῆς μιά ἀπέραντη